

85
EL

FACTS

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Εκτίμηση, εξάλειψη και ουσιαστική μείωση των επαγγελματικών κινδύνων Περίληψη έκθεσης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού

Εισαγωγή

Η εκτίμηση κινδύνου αποτελεί τη βάση για την επιτυχή διαχείριση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία καθώς επίσης και το κλειδί για τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών. Όταν πραγματοποιείται με σωστό τρόπο, η εκτίμηση κινδύνου μπορεί να βελτιώσει όχι μόνο την ασφάλεια και την υγεία στους χώρους εργασίας αλλά και την απόδοση της επιχείρησης γενικότερα.

Σκοπός της έκθεσης είναι να υποστηρίξει την ευρωπαϊκή εκστρατεία «Ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας» 2008/2009 για την εκτίμηση κινδύνου, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με παρεμβάσεις που εφαρμόστηκαν με επιτυχία στους χώρους εργασίας και στόχο έχουν την εξάλειψη ή την ουσιαστική μείωση των κινδύνων. Η έκθεση απευθύνεται στα άτομα που είναι υπεύθυνα για τη διεξαγωγή εκτιμήσεων κινδύνου στους χώρους εργασίας καθώς και για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα αναγκαία μέτρα πρόληψης.

Δεκαοκτώ περιπτώσιολογικές μελέτες και επτά παρουσιάσεις (συντομότερες αναφορές) επελέγησαν μεταξύ πληθώρας επαγγελματιών και οικονομικών κλάδων από ολοκλήρωση την Ευρώπη, μέσω των οποίων παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο ορισμένες επιχειρήσεις/οργανισμοί αξιολόγησαν και διαχειρίστηκαν τους κινδύνους που αντιμετώπιζαν. Ορισμένες από αυτές εξάλειψαν ή απέτρεψαν τους προσδιορισθέντες κινδύνους, ενώ άλλες κατάφεραν να μειώσουν τους κινδύνους δραστικά. Οι δράσεις που ελήφθησαν για την αξιολόγηση των κινδύνων και τη διαχείρισή τους μπορούν να εφαρμοστούν σε παρεμφερείς τομείς και οικονομικούς κλάδους, καθώς επίσης και σε άλλα κράτη μέλη. Βέβαια, θα πρέπει να προσαρμοστούν στην ειδική περίπτωση του εκάστοτε βιομηχανικού τομέα ή του εκάστοτε χώρου εργασίας.

Κύρια πορίσματα της έκθεσης

Υπάρχουν ορισμένοι κίνδυνοι οι οποίοι μπορούν να αποφευχθούν πλήρως ή να εξαιρεθούν. Το επίπεδο του εναπομείναντος κινδύνου αξιολογείται εν συνεχεία ως πολύ χαμηλό ή σχεδόν μηδενικό. Η έκθεση παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επιτευχθούν τέτοιου είδους αποτελέσματα, παρουσιάζοντας περιπτώσεις που εξετάζουν κινδύνους οι οποίοι συνδέονται κυρίως με το ηλεκτρικό ρεύμα, τη χειρωνακτική διακίνηση, τον χειρισμό επικινδύνων ουσιών δίχως τη λήψη μέτρων προστασίας ή την έκθεση σε θόρυβο.

Σε άλλες περιπτώσεις, όπου η πλήρης εξάλειψη των κινδύνων δεν είναι εφικτή, η πλειοψηφία των δράσεων που περιγράφονται στοχεύουν στην «αντιμετώπιση των κινδύνων στην πηγή τους», δηλαδή η προληπτική δράση εστιάζεται στην πηγή του κινδύνου. Ως εκ τούτου, επιτυγχάνεται σημαντική μείωση του κινδύνου σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο. Η έκθεση παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκαν τα αποτελέσματα αυτά σε τομείς όπως η πρόληψη των ατυχημάτων, η οργάνωση της εργασίας, η έκθεση στη σκόνη, στο πριονίδι ή τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία.

Βασικοί παράγοντες επιτυχίας

Οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας που εντοπίζονται στην έκθεση για την αποτελεσματική εκτίμηση κινδύνου είναι οι εξής:

Φωτογραφία του Matti Saari, με την ευγενή χορηγία της εταιρείας Skanska Finland

- η λεπτομερής εκτίμηση κινδύνου αποτελεί τη λογική και δομική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εξάλειψη/μείωση του κινδύνου·
- το έντονο ενδιαφέρον από την πλευρά μιας σημαντικής και ισχυρής ομάδας (για παράδειγμα, ενός τμήματος, μιας συντονιστικής επιτροπής εργαζομένων, εργοδότη). Η ανάληψη ισχυρής δέσμευσης από πλευράς των παρακινήτων της δράσης για τη διαχείριση των κινδύνων ή ενός συγκεκριμένου κινδύνου, καθώς και η απουσία έντονων αντιδράσεων από πλευράς άλλων μερών εντός ή εκτός της εκάστοτε επιχείρησης/οργανισμού·
- η στήριξη της ανώτατης διοίκησης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να διασφαλιστεί η διάθεση των απαραίτητων πόρων όπως η διάθεση κονδυλίων, οι ανθρώπινοι πόροι, ο εξοπλισμός κ.λπ. που απαιτούνται για το έργο·
- μια σημαντική ομάδα, η οποία πρέπει κατ' εξοχήν να ενθαρρύνεται και να συμμετέχει, είναι η ομάδα των εργαζομένων, οι οποίοι πρέπει να συμμετέχουν όχι μόνο στην ανάλυση κινδύνου αυτήν καθαυτή, αλλά και στη διαδικασία του εντοπισμού και της εφαρμογής πιθανών λύσεων. Οι πρακτικές και εξειδικευμένες γνώσεις, καθώς και οι ικανότητες που διαθέτουν αποτελούν απαραίτητα στοιχεία για την ανάπτυξη λειτουργικών μέτρων πρόληψης·
- η καλή ανάλυση/γνώση των δυνητικών αποτελεσματικών λύσεων, των βέλτιστων πρακτικών και των επιστημονικών ή τεχνολογικών καινοτομιών που είναι διαθέσιμες·
- το περιβάλλον εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των βασικών φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία εκτίμησης κινδύνου·
- η απουσία σημαντικών εμποδίων για την έγκριση μέτρων πρόληψης ή προστασίας, κυρίως των εξής:
 - οικονομικά εμπόδια όπως, για παράδειγμα, η έλλειψη οικονομικών πόρων ή μια αρνητική αξιολόγηση κόστους-οφέλους,
 - έλλειψη διαθέσιμων λύσεων όπως, για παράδειγμα, εναλλακτικές τεχνολογίες, μηχανήματα, διεργασίες παραγωγής,

- αρνητικές επιπτώσεις σε τρίτους (εργαζομένους, τμήματα) μέσω της μετατόπισης του κινδύνου σε άλλον τομέα.

Πρόσθετοι παράγοντες επιτυχίας

Πέραν των βασικών παραγόντων επιτυχίας, οι οποίοι είναι κοινοί σε όλες τις περιπτώσεις, από την ανάλυση των περιπτώσεων σκιαγραφούνται ορισμένοι πρόσθετοι παράγοντες επιτυχίας που μπορούν να ενθαρρύνουν τους ενδιαφερόμενους φορείς να υπερβούν τις συνηθισμένες πρακτικές, προκειμένου να επιτύχουν αποτελέσματα που ξεπερνούν σημαντικά τον μέσο όρο. Ορισμένοι από τους εν λόγω πρόσθετους παράγοντες είναι οι εξής:

- το έντονο ενδιαφέρον μια εταιρείας για την εξασφάλιση της πρωτιάς στον κλάδο της, ή για να γίνει απλώς όσο το δυνατόν καλύτερη ή να βελτιώσει την εικόνα της επιχείρησής ή την εικόνα του τμήματος ασφαλείας και υγείας
- ο βασικός ρόλος τον οποίο διαδραματίζει ο εκάστοτε χώρος εργασίας (ή τα άτομα που τίθενται σε κίνδυνο) στο πλαίσιο της ροής εργασίας
- οι δυσκολίες που υφίστανται για την αντικατάσταση των εργαζομένων που απουσιάζουν λόγω ασθένειας
- η ύπαρξη εσωτερικών δυνατοτήτων για τον προσδιορισμό (και την ανάπτυξη) αποτελεσματικών λύσεων·
- η διαθεσιμότητα απλών λύσεων για την αντιμετώπιση σημαντικών κινδύνων·
- η επαρκής παρακολούθηση των μέτρων πρόληψης ή προστασίας που έχουν θεσπιστεί (όντως εφαρμόζονται τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί; είναι αποτελεσματικά; είναι επαρκή);
- η διαθεσιμότητα εξωτερικής στήριξης πολύπλοκων ή προηγμένων λύσεων·
- η ύπαρξη κινήτρων για μείωση των δαπανών που σχετίζονται με ατυχήματα και ασθένειες επαγγελματιών ή τομέων υψηλού κινδύνου.

Εάν τέτοιου είδους πρόσθετοι παράγοντες προστεθούν στους βασικούς παράγοντες επιτυχίας, η επίτευξη σημαντικής μείωσης ή ακόμη και η εξάλειψη των κινδύνων καθίσταται εφικτή.

Η πλειοψηφία των περιπτωσιολογικών μελετών προβάλλει έναν συνδυασμό μέτρων πρόληψης (προσπάθεια αντιμετώπισης των κινδύνων στην πηγή τους, προσαρμογή της εργασίας στο άτομο, προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο, παροχή κατάλληλης καθοδήγησης στους εργαζομένους κ.λπ.). Η αποδοχή των αλληλοσυνδεόμενων αυτών μέτρων αποτελεί εξίσου βασικό παράγοντα επιτυχίας.

Οφέλη που πηγάζουν από τη διενέργεια της σωστής εκτίμησης κινδύνου

Ορισμένα από τα οφέλη που απορρέουν από μια σωστή και λεπτομερή εκτίμηση κινδύνου καθώς και από την εξάλειψη ή ουσιαστική μείωση των κινδύνων στον χώρο εργασίας περιγράφονται αναλυτικά στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- υγιείς και ασφαλείς χώροι εργασίας (λιγότερες αναρρωτικές άδειες, λιγότερο συχνή εναλλαγή του προσωπικού στις θέσεις εργασίας, ενθουσιώδεις εργατικό δυναμικό, λιγότερα παράπονα, καλύτερο εργασιακό περιβάλλον, λιγότερη ενόχληση λόγω υψηλών επιπέδων θορύβου, επίπονης στάσης του σώματος, υψηλών θερμοκρασιών κ.λπ.)·
- μείωση του κόστους που απορρέει από τα επαγγελματικά ατυχήματα και τις ασθένειες
- σε ορισμένες περιπτώσεις το συνολικό κόστος που συνεπάγεται η λύση είναι χαμηλότερο από το κόστος της προηγούμενης λύσης/κατάστασης
- οι αλλαγές που εφαρμόστηκαν (η αναδιοργάνωση του χώρου εργασίας, τα νέα ή προσαρμοσμένα μηχανήματα, οι νέες διεργασίες παραγωγής) δεν διασφα-

λίζουν μόνο ασφαλέστερες και υγιέστερες, αλλά, επίσης, αποτελεσματικότερες και παραγωγικότερες συνθήκες εργασίας

- η λύση που υιοθετήθηκε δείχνει ότι πλέον η εργασία μπορεί να εκτελείται από περισσότερους εργαζομένους (για παράδειγμα, κυρίως λόγω του ότι η φυσική δύναμη που απαιτείται είναι μικρότερη).

Συνεπώς, η συστηματική εκτίμηση κινδύνου βελτιώνει όχι μόνο την ασφάλεια και την υγεία στον χώρο εργασίας αλλά και την απόδοση της επιχείρησης γενικότερα.

Περιπτωσιολογική μελέτη — Πρόληψη τραυματισμών από βελόνες (NSI) — Νοσοκομεία Βάδης-Βυρτεμβέργης

Το έργο αυτό εισήγαγε νέο εξοπλισμό ασφαλείας, συνοδευόμενο από μέτρα κατάρτισης και εκπαίδευσης, στο πλαίσιο προσπάθειας μείωσης της συχνότητας εμφάνισης τραυματισμών από βελόνες στο προσωπικό των νοσοκομείων. Εντός διαστήματος δώδεκα μηνών, οι εν λόγω τραυματισμοί μηδενίστηκαν.

Περιπτωσιολογική μελέτη — Μείωση της χειρωνακτικής διακίνησης φορτίων — Azimut Yachts

Από την προκαταρκτική εκτίμηση των κινδύνων που συνεπάγεται η χειρωνακτική διακίνηση φορτίων στο εν λόγω ναυπηγείο προέκυψε ότι οι εργασίες που σχετίζονται με τη συναρμολόγηση των ελικοφόρων αξόνων ήταν ιδιαίτερως δύσκολες. Προκειμένου να μειωθούν οι ενεχόμενοι κίνδυνοι κατασκευάστηκε αμαξίδιο το οποίο άλλαξε πλήρως τη διαδικασία συναρμολόγησης και, ως εκ τούτου, μείωσε την ανάγκη για χειρωνακτική διακίνηση φορτίων.

Πώς να αποκτήσετε την έκθεση

Η πλήρης έκθεση διατίθεται στην αγγλική γλώσσα από την ιστοθέρση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού στη διεύθυνση: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09001ENC/view>, από την οποία μπορεί να αποκτηθεί δωρεάν μέσω διαδικτύου.

Το παρόν τεχνικό δελτίο διατίθεται σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ στη διεύθυνση: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Περαιτέρω πληροφορίες

«Ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας. Οφέλη για εσένα προσωπικά. Οφέλη για τις επιχειρήσεις. Ευρωπαϊκή εκστρατεία για την εκτίμηση κινδύνου», είναι το θέμα της ευρωπαϊκής εκστρατείας 2008/2009 που διοργανώνεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA) σε περισσότερες από 30 χώρες συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ. Το παρόν τεχνικό δελτίο εκδίδεται για τη στήριξη της εκστρατείας.

Άλλα τεχνικά δελτία στην ίδια σειρά και περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την εκτίμηση κινδύνου διατίθενται από τη διεύθυνση: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Ο δικτυακός αυτός τόπος εξελίσσεται και ενημερώνεται διαρκώς.

Η διεύθυνση <http://hw.osha.europa.eu> αποτελεί την απευθείας σύνδεση με την ευρωπαϊκή εκστρατεία.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, 48009 Μπιλμπάο/Bilbao, ΙΣΠΑΝΙΑ/SPAIN

Τηλ. +34 944794360, Φαξ +34 944794383

E-mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής. Printed in Belgium, 2009

<http://osha.europa.eu>